

MĚSTSKÁ PAMÁTKOVÁ REZERVACE TEREZÍN

**PŘIHLÁŠKA
DO SOUTĚŽE O CENU ZA NEJLEPŠÍ PŘÍPRAVU A
REALIZACI PROGRAMU REGENERACE MPR A MPZ ZA
ROK 2017**

Stručné zdůvodnění přihlášky:

/Uvedte v příloze, proč se domníváte, že byste měli za příslušný rok získat Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace MPR nebo MPZ, vyzvedněte významné památkové objekty v obci. /

Terezín jako město a pevnost se začal stavět roku 1780 a představuje tak jedinečně dochovaný urbanisticko-technický komplex pocházející převážně z úzkého časového období 1780-1790, ke kterému přináležejí také další budovy vzniklé během 19. století (kostel, jízdárna, civilní domy). I přes velmi omezenou demolici opevnění a některé novostavby v intravilánu si uchoval svoji podobu z počátku 20. století a do značné míry i z 18. století. Tou je mohutný věnec opevnění včetně dosud částečně nezastavěného předpolí a kotlin, pravoúhlá uliční síť, charakteristická mozaika rozlehlých vojenských budov a typických nízkých měšťanských domů.

Nahlíženo v širších souvislostech je MPR Terezín ve srovnání s jinými velmi specifická. Zahrnuje v sobě samozřejmě památkově chráněné budovy městské zástavby jak na jiných místech – civilní domy, veřejná prostranství, kostel, hřbitov apod. Mimo to však také obsahuje právě ony dva soubory staveb pro Terezín unikátní. Tím prvním jsou rozsáhlé komplexy původně vojenských budov – kasárna, sklady, nemocnice atd. Druhým souborem můžeme označit ještě rozsáhlejší dochovaný systém bastionové pevnosti představující co do míry dochování, technického provedení a funkčnosti světový unikát. Tím je kombinace téměř vzorového systému pevnostní školy Mezières, permanentního minového systému a obrany vodou, kterou v takové míře nenalezneme ani v Josefově (natož v dnes již neexistujících pevnostech Praha, Olomouc nebo Hradec Králové). Právě proto je Terezín na indikativním seznamu čekatelů na zápis do seznamu UNESCO. Přitom to vše je koncentrováno na území sice rozsáhlém (více jak 2,7 km²), ovšem náležejícím velmi malému městu s pouhými necelými 2000 obyvateli. Hovoříme-li v Terezíně o MPR, jde tak o propojený soubor památek týkající se městské zástavby, dochovaného opevnění i okolní krajiny (kotliny, glacis atd.). A jako na takový celek je třeba na něj nahlížet. Podle posledních výzkumů se dokonce zdá, že by si ochranu zasloužilo i širší okolí Terezína, které si dodnes zachovalo svůj původní ráz z doby dokonce ještě před r. 1780!

Město Terezín se potýká s mnoha obtížemi. Rozsáhlosti MPR, demografický, sociální a následně ekonomický úpadek města způsobený odchodem Armády ČR před cca 20 lety se na něm velmi silně podepsal. S jeho následky bojujeme dodnes.

Nelze proto zastírat a tvrdit, že je MPR Terezín tou nejlepší a nejkrásnější byt' třeba jen v Ústeckém kraji. Revitalizace města je běh na dlouhou trať a do cíle je daleko. Ale městu nelze upřít obrovskou snahu o ochranu a oživení opuštěných terezínských památek. Tolik oprav a námahy bylo za poslední léta věnováno zdejší MPR, že je to na tak malé město obrovský úspěch. Proto nepodáváme tuto přihlášku s cílem být nejlepší. Podáváme ji spíše jako poděkování těm, kteří se zasadili o to, že Terezín za posledních deset až patnáct let prošel tak obrovskou pozitivní změnou. Současně má být dokladem, že město Terezín jen nesedí s rukama v klíně a i přes mnohé těžkosti se o své památky snaží zodpovědně starat.

Terezínskou MPR a přístup k ní lze velmi obecně rozdělit do tří částí. První jsou historické budovy většinou civilní městské zástavby. Nejstarší z nich pocházejí ještě z konce 18. století, většina pak z 19. století a všechny představují jedinečný soubor plánované městské zástavby „ideálního“ pevnostního města. Město se snaží podporovat jejich soukromé majitele právě pomocí programu regenerace.

Druhou částí jsou bývalé vojenské (erární) budovy uvnitř města. Jde o rozlehlé komplexy staveb (např. Žižkova kasárna – cca 10 500 m² zastavěné plochy, tři patra, tři dvory), které vznikly se záměrem vybudovat obrovskou vojenskou základnu severně od Prahy. Ty všechny po odchodu armády připadly městu, které se snaží postarat o jejich záchranu. Částečně se podařilo je převést na jiného majitele, který by je opravil a využil (např. Magdeburská kasárna, Malá pěchotní kasárna, Dům inženýrů) a část byla opravena v režii města (Dělostřelecká kasárna, Jízdárna). Pro ty největší komplexy (Žižkova kasárna, Nemocnice, Proviantní sklad) je však téměř nemožné najít nové využití. Cena jejich rekonstrukcí je gigantická (v rádech stovek milionů). Zůstávají tedy i nadále v neutěšeném stavu. Nicméně i tak je město velmi aktivní při hledání jejich nového využití.

Třetí částí je jedinečný systém opevnění a na ni navazující uměle vytvořené okolní krajiny. Ty zabírají značnou část MPR a jsou povětšinou v majetku Města Terezín. To bylo po desetiletí nezájmu a dvou povodních v havarijním stavu. Zejména v posledních letech se tak do této oblasti směřovala velká iniciativa. Rozlehlé pasáže podzemních i nadzemních částí opevnění byly nově rekonstruovány v rámci odstranění povodňových škod z r. 2013. Neopominutelným úkolem je také neustálá a nikdy nekončící snaha o odlesnění a údržbu pevnosti (často s pomocí místních spolků).

A. Péče o kulturní památky v MPR nebo MPZ:

Doporučujeme doplnit požadované údaje o písemný komentář a v případě vhodnosti i číselné vyjádření.

A.1. Uveďte počet nemovitých kulturních památek na území MPR nebo MPZ na konci roku 2017. Uveďte rozlohu MPR nebo MPZ v ha. /Informativní údaje. /

Na území MPR se dle Ústředního seznamu kulturních památek České republiky nachází celkem 96 nemovitých kulturních památek. Přičemž pod jedinou položkou je zahrnuto celé rozlehlé opevnění pevnosti. Ostatních 95 položek jsou většinou civilní domy nebo vojenské objekty (kasárna, velitelství, kostel apod.). Samotná Malá pevnost má status národní kulturní památky. Celková rozloha MPR je cca 270 hektarů

A.2. Uveďte kulturní památky v MPR nebo MPZ, které byly na konci roku 2017 v havarijním stavu včetně důvodu havarijního stavu a doby trvání tohoto stavu.

V současnosti město Terezín nemá žádný objekt zapsán na seznamu ohrožených památek. V rámci MPR se však nachází několik objektů, které ale nejsou v nejlepším technickém stavu:

- Proviantní sklad má ve velmi špatném stavu střešní krytinu pocházející z doby ČSLA.
- Žižkova (Velká pěchotní) kasárna mají v havarijním stavu střechu a krovy. V tomto případě usilujeme o zapsání objektu na seznam ohrožených památek. Poslední říjnová vichřice již část střechy i s krovem strhla. Oprava objektu je počítána kolem 1 miliardy Kč a město se kvůli jeho velikosti po léta marně snaží zajistit nové využití.

A.3. Uveďte kulturní památky v MPR nebo MPZ, které byly na konci roku 2017 nevyužívané s uvedením důvodu jejich nevyužívání a doby trvání tohoto stavu.

Po odchodu Armády ČR v devadesátých letech minulého století se zatím nepodařilo najít nové využití v podstatě pro několik významnějších objektů. Jde o Žižkova (Velká pěchotní) kasárna, Proviantní sklad, Nemocnice a Zbrojnici. Důvodem je jejich specifický účel vzniku a rozlehlost těchto staveb, která limituje jejich nové využití. Některé dosud navrhované způsoby využití nebyly slučitelné s památkovou ochranou objektů, jelikož by představovaly přílišné nevratné zásahy do stavby.

Naopak se již připravuje rekonstrukce Wieserova domu, kterou se po mnoha letech snažení podařilo zajistit. O možném novém využití a opravě se předběžně jedná také u Zbrojnice a Nemocnice.

A.4. Uveďte kulturní památky v MPR nebo MPZ, jejichž oprava byla provedena nebo dokončena v roce 2017 se stručným uvedením rozsahu obnovy a účelu využití.

Program regenerace:

Dům č.p. 302, Pražská ul., - repase a nátěr 21 ks oken – soukromý dům k bydlení

Pivovar č.p. 282, ul. Palackého, - obnova fasády SV strany pivovaru na p.p.č. 202/1 – oprava omítek, fasádní nátěr, klempířské konstrukce, výměna oken, dveří a vrat, statické zajištění zdiva, oprava soklu a související práce, prostory využívá majitel jako zázemí svojí stavební firmy

Dům č.p. 199 a 200, ul. Prokopa Holého, - II. etapa obnovy krovu a střechy č.p. 199 – tesařské konstrukce a jejich chemické ošetření, klempířské konstrukce, pokrývačské práce, oprava komínů a další související práce, soukromý dům k bydlení, SVJ

Pivovar č.p. 282, ul. Palackého – obnova fasády štítu sušárny chmele a fasády sladovny oprava omítek, fasádní nátěr, klempířské konstrukce, výměna oken a další související práce

Dům č.p. 76, ul. Palackého – repase a nátěr 8 ks oken a další související práce, soukromý dům k bydlení

Dům č.p. 128, 28. října – obnova uliční fasády hlavního objektu – oprava omítek, fasádní nátěr, restaurování dvou kamenných portálů a domovního znamení a další související práce, soukromý dům k bydlení

Dům č.p. 154, ul. Komenského – obnova (restaurování) 12 ks oken v I. patře domu a související práce, soukromý dům k bydlení, SVJ

Dům č.p. 129, ul. 28. října – repase 7 ks oken, 2 ks prosklených dveří a vrat a další související práce

Radnice č.p. 179, nám. ČSA – obnova restaurování 3 ks vitrážových oken v obřadní síni,

Dům č.p. 132, - obnova dvorní fasády domu – oprava omítek, fasádní nátěr a další související

práce

Další projekty:

Vodní systém: Jde o součást opevnění. V rámci oprav byl srovnán terén dna příkopů, opraveny zděné i nezděné kynety a celý systém byl uveden do původního funkčního stavu. Díky tomu a v návaznosti na další předchozí opravy byl plně obnoven systém odvodnění pevnosti.

Promenádní cesty: Jde o stezku po valu kryté cesty v severní části pevnosti. Po obnově povrchů byla dána k užívání veřejnosti.

Podzemí sever: Jednalo se o opravu povodní poničených a zasypaných podzemních minových chodeb od Sokola po výpustní stavidla. Šlo zejména o záchranu stávajícího stavu systému. Část však byla také zpřístupněna veřejnosti.

Podzemí západ: Podobně jako v předchozím případě, jen se jednalo o část podzemí u základní školy.

A.5. Uveďte v kolika případech a u kterých objektů došlo v roce 2017 ke zrušení prohlášení za kulturní památku s uvedením důvodu /např. havarijní stav, z důvodu nové výstavby, demolice, neodborné obnovy atd./.

V rámci MPR Terezín nebyla v roce 2017 zrušena žádná kulturní památka.

A.6. Uveďte v kolika případech a u kterých objektů došlo v roce 2017 k prohlášení za kulturní památku s uvedením důvodu, v kolika případech nebylo řízení dosud ukončeno, anebo objekt nebyl prohlášen za kulturní památku.

V rámci MPR Terezín nebyla v roce 2017 prohlášena žádná nová kulturní památka. Byla zaslána žádost na Ministerstvo kultury ČR o prohlášení sousoší granátнику z r. 1916 coby pomníku padlým z první světové války z altánu ve Smetanových sadech za kulturní památku. Odborná komise však zapsání nedoporučila s tím, že je historicky bezcenná. Historie umí být velmi hravá. Toto odůvodnění je stejné jako to od komise VHÚ před r. 1989, která rozhodla o fyzické likvidaci sousoší jakožto bezcenné věci.

B. Péče o ostatní objekty v MPR nebo MPZ:

Doporučujeme doplnit požadované údaje o písemný komentář a v případě vhodnosti i číselné vyjádření.

B.1. Uveďte budovy v MPR nebo MPZ, které jsou ke konci roku 2017 v havarijním stavu /bez rozdílu vlastníka či charakteru objektu - rod. domy, veřejné či církevní budovy atd./ včetně důvodu havarijního stavu a doby trvání tohoto stavu.

Žádné

B.2. Uveďte budovy v MPR nebo MPZ, jejichž oprava byla provedena nebo dokončena v roce 2017 se stručným uvedením rozsahu obnovy a účelu využití.

Žádné

B.3. Uveďte budovy v MPR nebo MPZ, které byly v roce 2017 demolovány s uvedením důvodu demolice /bez rozdílu vlastníka či charakteru objektu - rod. domy, veřejné či církevní budovy atd. /.

Žádné

C. Ostatní akce ovlivňující stav MPR nebo MPZ:

C.1. Charakterizujte současný stav parků, veřejných prostranství v MPR nebo MPZ /např. povrchy komunikací, veřejné osvětlení, městský mobiliář, stav zeleně apod./ do roku 2017 a uveďte významné akce, které byly v letech 2007-2017 podniknuty ke zlepšení stavu.

Veřejná prostranství jsou v Terezíně tvořena z poloviny městským intravilánem a z poloviny opevněním kolem, které plní stejnou funkci. Do první skupiny patří především náměstí ČSA, Smetanovy, Jiráskovy, Hálkovy sady, promenáda podél Ohře a další prostranství. Tato veřejná prostranství často trpí vysokým turistickým ruchem s ním spojeným množstvím odpadků a vandalstvím (nejen návštěvníků). Nejčastěji to jsou poškozené odpadkové koše a lavičky, polámaná zeleň, větrem rozfoukané odpadky po svačinách. I tak jsou veřejná prostranství pravidelně udržována a čištěna. Městská zeleň bývá pravidelně prostřihávána a ošetřena. Nelze však zastříit, že zejména městské sady by si jistý díl revitalizace zasloužily. V nejlepším stavu je asi nábřeží podél Ohře s novou výsadbou zeleně, odpadkovými koši i lavičkami apod.

V případě opevnění se zejména v posledních letech podařil výrazný pokrok. Postupně se daří zarostlé valy kácet a čistit. Bažinaté příkopy byly vysušeny a vysekány. Kolem severní strany pevnosti vznikla nová promenádní cesta a s dalšími novými stezkami se počítá do budoucna. V letošním roce byla také otevřena nová (zelená) turistická trasa skrze pevnost z Bohušovic nad Ohří do Litoměřic vedoucí přes ty nejzajímavější části pevnosti. Cílem je stále více otevřít a zpřístupnit opevnění.

Ohledně povrchů komunikací je situace ve městě zatím nepříliš utěšená. Opraveny byly jen ulice Pražská a Fučíkova. Ostatní zůstávají neopravené, často v různé kombinaci různé dlažby z 18. – 20. století, mlatu a asfaltů. Podobně také chodníky se vyznačují neutěšeným stavem. Představují pestrou směsici lépe či hůře dochovaných dlažeb 18. – 20. století. Celkovou opravou prošly jen historické chodníky u Litoměřické brány, dělostřeleckých kasáren, vodních bran.

Naopak veřejné osvětlení je po generální rekonstrukci. V rámci oprav povodňových škod a dalších dotací bylo opraveno podzemní vedení, sloupy i samotná svítidla v celém městě. Ponechány byly samozřejmě původní historické prvky jako třeba sloupy na náměstí pocházející z doby kolem r. 1900.

Výraznou akcí byla také oprava městského hřbitova provedená opět v kombinaci několika různých dotačních titulů. Byly obnoveny mlatové stezky, Kristus na kříži, márnice, kaple i některé nejponičenější hroby. Mezi nejvýznamnější patří hrob zakladatele města svobodného pána von Steinmetz. Město je však také nyní vlastníkem velkého množství hrobů často cca 100 a více let starých. Ty sice již nemají svého majitele, město je však nehodlá rozebrat a spíše se o ně stará.

Mezi projekty z let 2007 a 2017 týkající se veřejného prostranství patří (bez podzemních prostor):

- Obnova hřbitovů
- Veřejné osvětlení
- Promenádní cesty
- Parkoviště u Ret.5
- Vodní systém
- Náпустní kotliny sever a jih
- Protipovodňová opatření
- Okolí staveb
- Silnice od mostu přes Ohři do města
- Nové hřiště ul. Dukelských hrdinů

C.2. Charakterizujte hlavní závady životního prostředí v MPR nebo MPZ do konce roku 2017 a uveďte významné akce, které byly v letech 2007-2017 podniknuty ke zlepšení stavu /čističky, prohlášení chráněných území, působení neziskových organizací, dobrovolníků atd./.

Z hlediska životního prostředí se také v posledních letech mnoho zlepšilo. Byla provedena kompletní rekonstrukce historické kanalizace ve městě – poprvé od 18. století. Při odstraňování škod po povodních 2013 byl zcela zprovozněn pevnostní vodní systém, takže došlo k odvodnění kotlin a příkopů, kde se tvořily močály. Současně ale byly ponechány některé podmáčené prostory, kvůli zde žijícím živočichům. Taktéž byly vyčištěny nelegální skládky v příkopech kolem obou stavidel a v kotlinách u stavidel. Zejména v příkopech byly často dlouholeté černé skládky stavebního i jiného odpadu. To vše nyní zmizelo.

S čištěním pevnostního systému od odpadků pomáhá městu řada místních i přespolních spolků, které zde mají své aktivity. Svou ruku k dílu přidávají také místní v rámci každoroční akce „Uklidme Česko“.

V minulých letech bylo prohlášeno maloplošné chráněné území mokřadu na sever od Malé pevnosti a přes samotnou MPR vede několik biokoridorů. Na jezu na řece Ohři nad mostem byl vybudován rybí přechod.

Terezínské opevnění i krajina kolem něj představuje unikátní ekosystém, kde se i přes provedené rozsáhlé opravy z posledních let vyskytuje velké množství chráněných živočichů a rostlin (např. obojživelníci, sýčci, čápi černí apod.). Pozitivní výsledky se zdá mít také využívání zvířat pro údržbu pevnostní zeleně (je-li používána s mírou). Na takto obhospodařované plochy se navrátily chráněné rostliny i živočichové (orchideje, koroptve).

V současnosti proto připravujeme plán, jak prezentovat a zpřístupnit veřejnosti také tuto dnes opomíjenou stránku pevnosti, coby jedinečného ekosystému.

C.3. Charakterizujte stav technické infrastruktury v roce 2017 a uveďte hlavní investiční akce v MPR nebo MPZ v letech 2007-2017 /kanalizační síť, vodovodní řad, plynovod, elektrické vedení atd./.

Část technické infrastruktury byla výše již zmíněna. Po zkušenostech z povodní 2002 a 2013 byla ve městě dokončena protipovodňová opatření chránící větší část MPR. Ve zcela katastrofálním stavu byla stále užívaná historická kanalizace z konce 18. století. Za poslední více jak dvě staletí bylo jedinou její úpravou její napojení na čističku odpadních vod. Její kompletní rekonstrukce byla dokončena k 31. 12. 2015. Plynovod ve městě je v zásadě novou záležitostí z 90. let minulého století, takže s ním zatím nebylo nutné nic řešit. Vodovodní síť prodělala v minulých letech kompletní výměnu hlavních šoupat a rekonstruován byl vodovodní řad v ulici Máchova. V tomto roce 2015 také proběhla kompletní výměna veřejného osvětlení (vedení, sloupy svítidla). V rámci opravy veřejného osvětlení bylo položeno nové optické vedení pro přenos dat po městě.

D. Péče o obyvatele a návštěvníky MPR nebo MPZ:

Doporučujeme doplnit požadované údaje o písemný komentář a v případě vhodnosti i číselné vyjádření /je vhodné uvést např., zda je zřízen městský informační systém, naučné stezky atd./.

D.1. Počet trvalých obyvatel v MPR nebo v MPZ v roce 2007 a 2017:

Celý Terezín včetně přilehlých obcí v r. 2007:	2576
Celý Terezín včetně přilehlých obcí v r. 2017:	2860
Pouze město Terezín v r. 2007:	1631
Pouze město Terezín v r. 2017:	1802

D.2. Uveďte, zda je v obci či městě zřízeno infocentrum, jaké služby nabízí návštěvníkům, jakou má provozní dobu atp.

Městské informační centrum se nachází v objektu Retranchementu 5. V místě tak je současně infocentrum, muzeum historie Terezína, prohlídky podzemních chodeb a nové záchytné parkoviště s dostatečnou kapacitou pro osobní automobily i autobusy. Návštěvník přijíždějící od Litoměřic může pohodlně zaparkovat před výletem do města. Zde se mu také dostane všech potřebných informací. Ke koupi jsou tu také nezbytné drobné suvenýry. Otevírací doba je sedm dní v týdnu od 9:00 do 17:00. Mimoto dostanou základní informace o destinacích v okolí Terezína. V tomto směru rozvíjíme úzkou spolupráci s Ústeckým krajem a destinační agenturou České středohoří, která zde má svůj informační prostor, a dalšími. V letošním roce získalo zdejší infocentrum atestaci A.T.I.C. v kategorii B.

Na druhé straně MPR směrem od Doksan se pak nachází komplex Malé pevnosti Památníku Terezín, která má zase své informační centrum. Zatímco provoz Památníku se zaměřuje na dobu druhé světové války a městské expozice zase na barokní pevnost a starší historii města. Obě informační centra fungují univerzálně a poskytují navzájem informace o nabídce celého Terezína.

V Terezíně je tak možné navštívit několik skupin památek dle chuti a výběru:

1) **Bastionová pevnost a její historie:**

- Muzeum Terezína
- Centrum pevnostního stavitelství
- Prohlídka opevnění a podzemních chodeb
- Expozice vojenského života na Kavalíru 2
- Jízdárna včetně občasných jezdeckých akcí pro veřejnost
- Ukázky ožvládnuté historie různé akce na různých částech pevnosti

2) **Židovské ghetto a malá pevnost:**

- Malá pevnost
- Muzeum ghetta
- Magdeburská kasárna
- Krematorium
- Kolumbárium
- Modlitebna a další

3) **Další expozice:**

- Muzeum geocachingu
- Automuzeum
- Terezínská půda
- Muzeum nostalgie a další

V roce 2016 byly ve spolupráci s Památníkem Terezín dány zdarma do distribuce informační mapky pro návštěvníky a po městě rozmístěn informační a navigační systém odkazující k jednotlivým objektům. Připravuje se vznik nových naučných stezek a doplnění stávajících informačních tabulí o historii pevnosti.

D.3. Uveďte kulturní památky, které byly zpřístupněny veřejnosti v MPR nebo MPZ v roce 2017 a s jakým zaměřením /kulturně výchovným, společenským atd./.

V tomto roce byly v rámci oprav zpřístupněny rozsáhlé části opevnění. Přesněji řečeno u mnohých se dostupnost výrazně zlepšila. Díky fixaci podzemních chodeb zmizely z okolí promenádních cest zákazové tabule upozorňující na nebezpečí zranění. Odkryly se rozsáhlé partie šancí dříve skryté porostem. Přes nejzajímavější části (ravelin 18, kleště a poterna v kurtině 4-5, Retranchement 5, Litoměřická brána a promenáda podél severního okraje pevnosti až k řece) vede od letoška nová turistická trasa Bohušovice n./O. – Litoměřice.

Konkrétní památkou kromě opevnění samotného, která byla zpřístupněna, je podzemí Bastionu 5. Zde vznikla dokonce bezbariérová prohlídková trasa pro návštěvníky se sníženou pohyblivostí. Jedná se zřejmě o jedinou takovou trasu pevnostním podzemím v ČR. Zároveň byly opět zpřístupněny chodby v severozápadním předpolí pevnosti.

Také zde lze uvést prohlídky „Terezín – Ztracená zákoutí“, které omezeným skupinám mimo sezónu umožňují navštívit také dosud nepřístupné a uzavřené památky (Wieserův dům, zbrojnice, nemocnice).

D.4. Charakterizujte občanské vybavení v MPR nebo MPZ /ubytovací, stravovací, obchodní síť, zdravotnická, tělovýchovná, kulturní zařízení, dopravní obslužnost, parkování a další – uveďte obecně jejich přírůstky nebo úbytky v hodnoceném období/.

Terezín je velmi malým městečkem a tomu odpovídají i služby a zařízení (lékařská, sportovní, kulturní atd.). Základní služby jsou zajištěny. Ty, které tu nejsou, bývají dostupné v nedalekých Litoměřicích. Dopravní obslužnost je zde velmi dobrá. Návštěvníkům snad jen chybí pozdější autobusové spoje směrem na Prahu, pokud bývají ve městě akce trvající do večerních hodin.

Kulturní vyžití je ve městě velmi intenzivní, byť nebývá místními vždy maximálně využíváno. Velká část akcí je pořádána místními iniciativami – spolky, jednotlivci, kulturní komise apod. Mimo to bývá Terezín kvůli historickým okolnostem často cílem pořádání např. koncertů organizovaných mimo-terezínskými subjekty.

Parkování osobních aut je možné bez omezení po celém městě, ale pro návštěvníky jsou připravena tři velká záchytná parkoviště (u Malé Pevnosti, Retranchementu 5 a židovského hřbitova). To jsou také jediná místa, kde mohou parkovat autobusy. Je však pravdou, že řidiči autobusů zákazu parkování mimo vyhrazená parkoviště nedbají a často vyhledávají méně frekventovaná místa MPR.

Zatím velkou slabinou Terezína coby turistické destinace jsou ubytovací a stravovací služby. Ty jsou zatím vzhledem k objemu návštěvnosti zcela nedostatečné. Vyplývá to z anketního dotazníku vyplňovaného v letošním roce návštěvníky informačního centra.

D.5. Úroveň propagace Programu regenerace MPR nebo MPZ na webových stránkách obce /města/, prezentace MPR nebo MPZ a kulturních památek, nacházejících se v obci /městě/, na webových stránkách obce /města/ - informace pro návštěvníky MPR nebo MPZ; informace občanům obcí a měst s MPR nebo MPZ týkající se státní památkové péče včetně programů na obnovu kulturních památek. Uveďte odkaz na příslušné www.stránky.

Všechny potřebné informace k samotnému programu regenerace jsou dostupné na níže uvedených webových stránkách města:

<http://mestoterezin.cz/program-regenerace-mestskych-pamatkovych-rezervaci-a-nbsp-pamatkovych-zon/ds-4241/p1=6651>

Město se snaží všemi způsoby prezentovat svoji MPR nejen jako tragické místo židovského ghetta z druhé světové války. Jelikož prezentace tohoto období náleží samostatné instituci Památník Terežín, zaměřuje se město spíše na tu starší historii coby unikátní bastionové pevnosti. Kromě tištěných materiálů tak činí i díky elektronickým médiím. Zde jsou odkazy na některé tyto materiály:

- Městský turistický portál: <http://www.terezin.cz/>
- Toulavá kamera: <https://youtu.be/SGUI0xCBhRo>
- Národní klenoty, II. série: <https://www.youtube.com/watch?v=Jx3q9RZ29Co&t=335s>
- Další populárně naučné weby:
<http://fort-terezin.cz/>
<http://www.pevnostterezin.cz>

E. Společenský život:

E.1. Vyjmenujte místní občanská sdružení, nadace, spolky, umělecké soubory působící v obci či městě podporující regeneraci památek, jejich prezentaci a využití s uvedením jejich konkrétních aktivit v roce 2017.

Město Terežín žije i přes svou velikost poměrně rušným společenským životem, za který vděčíme zejména místním spolkům různého ražení. Pokud bychom však měli zmínit jen ty, které se cíleně věnují propagaci, popularizaci, opravám a údržbě MPR, pak by to byly následující. Přičemž se předem omlouváme všem, které zde neuvádíme. Úmyslně vynecháváme samotné Město Terežín, kulturní komisi, která je jinak pro společenský život města klíčová:

- Steinmetz Terežín 1780 z.s.

Pečuje o rozlehlé části opevnění hlavně v severní části a podílí se na organizaci mnoha akcí věnovaných historii Terežína a pevnosti. Zahrnuje desítky členů.

Akce za r. 2017:

- pravidelné ukázky oživené pevnosti na strážnici a Kavalíru 2
- příprava mezinárodních Terežínských her kolem pevnosti (hl.org. Geo z.s.)
- příprava Josefínských slavností
- prezentace MPR Terežín na tuzemských i zahraničních historických slavnostech

- Terežín - město změny, zájmové sdružení právnických osob

Sdružení právnických osob zřízených pro realizaci projektu IOP a jeho udržitelnost. Cílem je propagace a zpřístupňování Terežína coby barokní pevnosti. Působí na mnoha místech v pevnosti. A během roku pořádá velké množství akcí věnovaných vojenské i jiné historii Terežína.

Akce za r. 2017:

- zahájení a ukončení turistické sezóny 2017
- prohlídky nepřístupných památek „Terezínská zákoutí“
- noční prohlídky opevnění podzemních chodeb
- Kanonfest (přehlídka dělostřelectva na Kavalíru 2)
- Poslední pirátské války (prezentace vodního systému)
- Josefínské slavnosti založení města

- **Klub Vojenské Historie - Pevnost Terežín**

Dlouhodobě se podílí na popularizaci terezínské pevnosti a její historie. Podílí se na společenském životě ve městě. Spravuje a udržuje ravelin 18 a kontragardu 22.

Akce za r. 2017:

- Terezínská cihla
- Branný závod
- Josefínské slavnosti

- **Tradiční Historická Jednotka Infanterieregiment N°42 o.s. (THJ IR42 o.s.)**

Udržuje a opravuje prostor ravelinu 19. Podílí se na společenském životě ve městě.

Akce za r. 2017:

- Josefínské slavnosti
- Rozsvěcení vánočního stromku

- **Sbor dobrovolných hasičů**

Dlouhodobě a velmi intenzivně se zasazují o údržbu a drobné opravy MPR Terežín, spravují pevnostní vodní systém, protipovodňová opatření (jehož součástí opevnění je). Jejich pomoc je neocenitelná.

- **Jezdecký klub Marie Terezie**

Udržuje a opravuje prostor bastionu 1 a příkopy u vodních bran. Podílí se na společenském životě ve městě.

Městská památková rezervace je však zájmem mnoha dalších místních organizací a jednotlivců, kterým leží na srdci.

E.2. Vymenujte akce, které se vztahují k akcím obnovy kulturních památek z Programu regenerace MPR a MPZ, nebo využívají a rozvíjejí místní tradice /trhy, soutěže, setkání rodáků, poutě, oslavy místních svátků atd./.

Pokud se zaměříme pouze a jen na akce přímo se vztahující k opraveným památkám a jejich prezentaci a pomineme-li množství těch, které se v MPR „prostě jen konají“, pak to jsou následující:

- Prohlídky „Terežín - Ztracená zákoutí“ – Prohlídky nepřístupných kulturních památek pro širokou veřejnost.
- Terezínské hry – Jde o variaci na téma Pevnost Boyard s mezinárodní účastí. Část těchto her je vždy nějakým způsobem napojena na terezínskou historii a úmyslně se odehrává na nově opravených částech MPR, aby byly opravy zpopularizovány.

- Poslední pirátské války – Letos první ročník pokusu o propagaci pevnostního vodního systému cestou ukázky zaplavení příkopů a pořádání námořní bitvy.

- Josefínské slavnosti – Každoroční oslavy založení města a pevnosti si kladou do vínku seznámit návštěvníky s jinou než druhoválečnou historií Terezína. Konají se v prostoru nově opravených památek a snaží se prezentovat výsledky nejnovějších oprav (letos např. ukázky střelby z podzemních kasemat bastionu 5).

Další množství akcí se k MPR váže nepřímou. Jsou to například koncerty v rekonstruované jízdárně nebo kostele s nově opravenými varhanami, vzpomínky na dobu ghetta v opravených památkových objektech (Magdeburská, Dělostřelecká kasárna), Závod míru juniorů vztahující se k terezínské historii a mnoho, mnoho dalších.

E.3. Uved'te zájem podnikatelské sféry o záchranu a využití místních významných památkových objektů /zda se podílí na financování jejich obnovy nebo je jen využívají pro své aktivity včetně výše podílu soukromých prostředků na obnově památek v roce 2017 - konkrétní objekty s vyznačením finančních nákladů /.

Pivovar č.p. 282, ul. Palackého, - obnova fasády SV strany pivovaru na p.p.č. 202/1 – oprava omítek, fasádní nátěr, klempířské konstrukce, výměna oken, dveří a vrat, statické zajištění zdiva, oprava soklu a související práce, prostory využívá majitel jako zázemí svojí stavební firmy

Celkové náklady: 655 730,- Kč, 327.000,- Kč dotace MK, podíl obce 65.573,- Kč, podíl vlastníka 263.157,- Kč

Pivovar č.p. 282, ul. Palackého – obnova fasády štítu sušárny chmele a fasády sladovny oprava omítek, fasádní nátěr, klempířské konstrukce, výměna oken a další související práce
Celkové náklady: 824.556,- Kč, 412.000,- Kč dotace MK, podíl obce 82.456,- Kč, podíl vlastníka 330.100,- Kč.

Dům č.p. 128, 28. října – obnova uliční fasády hlavního objektu – oprava omítek, fasádní nátěr, restaurování dvou kamenných portálů a domovního znamení a další související práce, soukromý dům k bydlení

Celkové náklady: 283.999,- Kč, 179.000,- Kč dotace MK, podíl obce 14.980,- Kč, podíl vlastníka 90.019,- Kč

Tyto 3 akce jsou ve vlastnictví podnikatelů, investují do nich, ale využívají ke svému podnikání.

F. Finanční účast obce, kraje nebo státu na obnově památkových objektů v roce 2017:

F.1. Částka z rozpočtu obce /města/, věnovaná na obnovu památek v roce 2017 a v kolika případech (údaje uveďte zaokrouhleně):

- celkem na území obce /města/: 21 akcí 720.516,- Kč
- z toho na území MPR nebo MPZ: 21 akcí 720.516,- Kč
- v kolika případech a kolik na památky v jiném než obecním vlastnictví (na území MPR nebo MPZ) 8 akcí 285.369,- Kč

Uved'te v % jaký podíl finančních prostředků, z celkového objemu výdajů rozpočtu obce /města/, byl použit ve prospěch obnovy památek v roce 2017 na území obce /města/ 59,4 % (i dotace), 0,67% pouze prostředky z rozpočtu města

F.2. Částka z rozpočtu Ministerstva kultury v rámci Programu regenerace MPR a MPZ v roce 2017 s uvedením konkrétní akce (rozepište samostatně), jako přílohu uveďte tabulku rekapitulace akcí obnovy připravovaných v Programu regenerace MPR a MPZ na rok 2017, která byla přílohou Anketního dotazníku na rok 2017.

72.000,- Kč na akci: Dům č.p. 302 – repase a nátěr oken a další související práce

327.000,- Kč na akci: Pivovar č.p. 282 – obnova fasády SV strany pivovaru na p.č. 202/1

198.000,- Kč na akci: Dům č.p. 199 a 200 – II. etapa obnovy krovu a střechy č.p. 199

412.000,- Kč na akci: Pivovar č.p. 282 – obnova fasády štítu sušárny chmele a fasády sladovny

63.000,- Kč na akci: Dům č.p. 76 – repase a nátěr 8 ks oken a další související práce

179.000,- Kč na akci: Dům č.p.128 – obnova uliční fasády hlavního objektu

297.000,- Kč na akci: Dům č.p. 154 – obnova (restaurování) 12 ks oken v I. patře domu

52.000,- Kč na akci: Dům č.p. 129 – repase 7 ks oken, 2 ks prosklených dveří a vrat

191.000,- Kč na akci: Dům č.p. 179 – obnova (restaurování) 3ks vitrážových oken v obřadní síni

210.000,- Kč na akci: Dům č.p. 132 – obnova dvorní fasády domu

F.3. Částka z jiných zdrojů /kraj, stát, EU/ - uveďte, zda bylo požádáno na rok 2017 o finanční prostředky z jiných zdrojů a zda-li byly finanční prostředky získány a využity.

Přiznána dotace ve výši 110.511.262,80 Kč na akci: Revitalizace objektu Wieserova domu v Terezíně zdroj MMR IROP v roce 2017 započata realizace projektu, v roce 2017 vyčerpáno 2.341.350,- Kč

Přiznána dotace ve výši 14.159.029,- Kč na akci: „Záchrana kulturního dědictví města Terezín – rekonstrukce Wieserova domu“ – Ústecký kraj, v roce 2017 vyčerpáno 219.566,4 Kč

MMR – Obnova obecního a krajského majetku po živelních pohromách v roce 2013
V roce 2017 vyčerpáno 61.435.747,66 Kč.

Schválena dotace 3.566.965,09 Kč na akci: Vybudování zázemí sociálních služeb města Terezín zdroj IROP – výzva č. 30 – Rozvoj soc. služeb s SVL – byl vydán právní akt, tj. Registrace akce a rozhodnutí o poskytnutí dotace, realizace v roce 2018

G. Konceptní příprava regenerace:

G.1. Územní plán /stav rozpracovanosti, datum schválení/:

Město Terezín má rozpracovanou 2. změnu ÚP, předpoklad dokončení v r. 2018.
Změna ÚP schválena ZM dne 22. 6. 2011, nabytí právní moci 3.8.2011

G.2. Regulační plán MPR nebo MPZ anebo územní studie MPR nebo MPZ /stav rozpracovanosti, datum schválení zastupitelstvem/:

Vzhledem ke své velikosti Terezín žádný takový plán nemá a řídí se dalšími zde uvedenými dokumenty.

G.3. Program regenerace /aktuálnost, kvalita, datum schválení zastupitelstvem a datum jeho poslední aktualizace/:

Program regenerace MPR je odsouhlasený, aktualizovaný v 11/2015, schváleno RM dne 11.11.2015, schválení ZM dne 9.12. 2015 (usnesení ZM č. 09/7-12/2015)

G.4. Program rozvoje obce, včetně začlenění regenerace území MPR nebo MPZ /stav rozpracovanosti, datum schválení/.

Viz kapitola G.5.

G.5. Vyjmenujte další dokumenty, využívané při realizaci regenerace MPR nebo MPZ /např. plán památkové ochrany, program obnovy vesnice, strategický plán Leader, integrovaný plán rozvoje města apod./.

Pro léta 2008-2010 byla směrodatným dokumentem Strategie města Terezín dále rozpracovaná v akčních plánech na konkrétní roky. Od r. 2010 byl v platnosti Management plán pevnostního města Terezín stanovující priority revitalizace města v návaznosti na předpokládané přijetí do UNESCO do r. 2015.

H. Závěrečný komentář:

Stručně uveďte celkové hodnocení vývoje území MPR nebo MPZ z pohledu památkové péče, popište celkový dojem z obrazu a funkcí území MPR nebo MPZ včetně veřejných prostranství, zeleně atd., proveďte hodnocení z pohledu obyvatel, návštěvníků, ale také podnikatelů.

Za posledních deset let se toho v MPR Terezín odehrálo skutečně mnoho. Celé období je prodchnuté usilovnou snahou využít všechny dostupné možnosti k záchraně a obnově zejména památkových objektů předaných městu Armádou ČR (včetně celého opevnění). U některých šlo o obnovu do původního stavu, u jiných oprav o prosté odstranění havarijního stavu (pevnostní zeď u silnice u španělského nábytku) nebo obnovení funkčnosti (vodní systém), či jen vyčištění a zafixování stávajícího stavu (podzemní chodby). Rozdíl mezi Terezínem v letech 2007 a 2017 může asi nejlépe zhodnotit ten, kdo u nás byl naposled právě před 10 lety. A skutečně reakce návštěvníků (zejména těch, kteří tu léta nebyli) je neskutečně pozitivní a všichni chválí, jakou proměnou město v poslední době prošlo.

Byla omlazena zeleň na náměstí ČSA, kde byla vysazena nová alej. Také většina domů na náměstí má opravené fasády. To se týká také mnoha civilních domů v okolních ulicích. Zcela nové je městské osvětlení a kompletní rekonstrukcí prošla také kanalizace. V parcích a na veřejných prostranstvích je pravidelně obnovován mobiliář.

Část opuštěných a chátrajících vojenských objektů ve městě se podařilo opravit. Do opravené Jízdárny fungující dříve jako autodílna se vrátili koně. Zdevastovaná Dělostřelecká kasárna se zatlučenými vstupy a okny dnes představuje sídlo vysoké školy a mnoha dalších institucí a na nádvoří se hraje divadlo. Retranchement 5 s vybouranými kasematy a betonovým autoparkem s garážemi je dnes změněn na záchytné parkoviště, infocentrum a městské muzeum. Stejně tak byly opraveny strážnice bývalé Litoměřické brány, poterna k ravelinu 18 i vnitřní prostory bastionu 5. Také na druhé straně města došlo k proměně uzavřeného a prázdného Kavalíru 2 na kanceláře a expoziční prostory s mnoha využitími.

Snad nejviditelněji je proměna patrná na pevnostním systému. Pomineme-li nikdy nekončící proces sekání a kácení náletů na valech i v příkopech, zbývá i tak velké množství práce, které se do obnovy této památky investovalo. Byly obnoveny předprsň valů retranchementu 5, kurtiny 5-6 a kavalíru 2. Vyčištěny a zafixovány byly kasematy a podzemí bastionů 4 a 5. Došlo ke kompletní obnově nábrežního zdiva Ohře.

Možná lépe bude snahu o obnovu Terezína prezentovat seznam jen některých prací, které zde za poslední léta přímo na památkách proběhly:

Rok 2007:

- odstranění ruin opuštěného domku (novostavby) u lunety 33 a obnovení jejího vzhledu
- rekonstrukce vyústění městské kanalizace u bastionu 7

Rok 2008:

- Vyspravení některých kamenných prvků u ravelinu 18
- Vyklizení podzemních prostor bastionu 5
- Vyklizení podzemních prostor bastionu 4

Rok 2009:

- Pokračování v čištění pevnostního systému (valy a příkopy)

Rok 2010:

- Oprava poterny v kurtině 4-5
- Fasáda Malých pěchotních kasáren
- Počátek opravy kavalíru 2
- Rekonstrukce ravelinu 16

Rok 2011:

- Revitalizace zeleně na náměstí
- Oprava chodníku kolem strážnice

Rok 2012:

- Částečná rekonstrukce obou vodních bran
- Protipovodňová opatření (rekonstrukce nábreží, stavidel apod.)
- Rekonstrukce Retranchementu 5
- Oprava Jízdárny
- Počátek rekonstrukce Nové Nemocnice

Rok 2013:

- Tzv. Okolí staveb – oprava Litoměřické brány a okolí včetně kleští a kurtiny
- Dokončování velkých staveb z minulých let

Rok 2014:

- Počátek rekonstrukce Dělostřeleckých kasáren
- Oprava silnice u tzv. španělského nábytku

Rok 2015:

- Oprava historické kanalizace

- Stavba záchytného parkoviště u Ret.5

Rok 2016:

- Opravy povodňových škod
 - o bastion 4
 - o bastion 5
 - o vodní systém pevnosti
 - o náпустní kotliny sever a jih
 - o podzemí sever
 - o podzemí jih
 - o hřbitovy Terežín a Počaply
 - o veřejné osvětlení
 - o promenádní cesty

Rok 2017:

- Dokončení oprav povodňových škod
- Příprava rekonstrukce Wieserova domu

Průběžná fotodokumentace je k vidění zde:

<http://fort-terezin.cz/opravy-pevnosti-k-rok-za-k-rokem/uvod.html>

- *Zhodnoťte stav a způsob regulace reklamy na území MPR nebo MPZ.*

Co se reklamy na prostoru MPR týče, ta není v Terežíně příliš rozšířená, což odpovídá velikosti města a dalším faktorům uvedeným výše. Reklamní poutače tak až na pár výjimek spočívají zejména v různých „áčkách“ navádějících k různým občerstvením či restauracím, případně dalších obchodům.

Větší tabule bývají konzultovány s památkáři, jako například nové směrovky a orientační plány po městě. Je k nim předem vždy vyžádáno kladné stanovisko.

V současnosti možná nejvýraznější „reklamou“ jsou panely povinné publicity různých projektů (zejména IOP). Ale na jejich odstranění se již pracuje.

- *Uveďte informace o dalších zdrojích finančních prostředků získaných na obnovu kulturních památek v MPR nebo MPZ prostřednictvím veřejných sbírek, neziskových organizací, sponzorských darů apod.*

Díky svému jménu se nárazově podaří Terežínu získat sponzorské dary či podobné zisky na menší investice do MPR. V poslední době mohl být touto cestou vybaven park pro seniory či varhany v posádkovém kostele. O dalších možnostech této cesty financování se momentálně intenzivně jedná.

- *Uveďte, zda-li ve městě /obci/ existuje a funguje vlastní fond:*

Město Terežín takový fond v současnosti nemá. Vzhledem ke své velikosti a rozpočtu si jej bohužel nemůže ani dovolit.